ئایا جەنگی "سوریا" و "کوردستان"، لە ساڵی ٢٠١٨دا کۆتایی دێت؟ ... ئاشتی ئیبراهیم ئەفەندی

لە ساڵی ٢٠١٧ دا جەنگ و ناتەبایی لە زۆربەی ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا لە ئەوپەڕی بەهێزیدا بوو. بە ملیۆنان خەڵکی بێتاوان ئاوارە و دەربەدەر بوون و بوون بە قوربانی ململانێی نێوان زلهێزە ناوچەییەکان و جیهانییەکان بە مەبەستی دەستکەوت و بەرژەوەندیی. کە لە ئەنجامدا، ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بە شێوەیەکی گشتی، ناهێمنی و ناسەقامگیریی باری ئابووریی و ئاسایشی و سیاسیی و کۆمەڵایەتی باڵی بەسەردا کێشا بوو.

مەیدانی گەرمی ئەو جەنگە بە تایبەتی لە "سوریا، عیراق و کوردستان" بوو. لە میدیا جیهانییەکاندا ئەو جەنگە بە "جەنگی مەدەنی سوریا" ناسراوە! کە لە ڕاستییدا ئەو جۆرە زانیاریی و ئاماژەیە تەنیا ئەگەری ئەوەی هەیە کە لە ١٥% هەقیقەتی تیایدا هەبێت، بەهۆی ئەوەی ئەو شەڕە تەنیا لە سەر خاکی "سوریا" نەبوو بەڵکو لەسەر خاکی "عیراق و کوردستان"یش بوو.

ئەو شەڕە"جەنگی مەدەنی سوریا" نەبوو بەڵکو "جەنگی جیهانی سێیەم" بوو بە شێوەیەکی تر بەڵام لە هەمانی فەرمی" جەنگی یەکەم و دووەمی جیهان"ی بوو، بەهۆی ئەوەی زۆربەی زلهێزەکانی دنیای وەک "روسیا و ئەمریکا و ئەوروپا" و زلهێزەکانی ناوچەکە وەک "تورکیا و ئیران و ئیسرائیل" یاریکەری سەرەکی بوون لەو "جەنگە"دا و تووڕەیی و ناکۆکیی و ناتەبایی ئایینی و مەزهەبی و نەتەوەیی نێوان زۆرینەی سادەی ناوچەکەیان وەک ئامرازێک بەکارهێنا بە مەرام و بەرژەوەندیی سەربازیی و ئابووریی خۆیان، کە لە دەرئەنجامدا ناکرێت جەنگێکی لەو جۆرە ناوبنرێت بە "جەنگی مەدەنی سوریا"!

سەرانی وڵاتانی وەک "روسیا و ئەمریکا" و "تورکیا و ئیران و ئیسرائیل" خاکی خۆیان پاراست و نەیانهێشت ببێت بە مەیدانی جەنگ. بۆ ئەو مەبەستە سوپای فەرمیی و هێزی چەکداری نافەرمیی و میلیشیای خۆیان سازدا و ناردیانن بۆ "سوریا، عیراق و کوردستان".

سەرانی تورکیا و ئیران، سەرکەوتوو نەبوون لەوەی کە باری ئابووریی و ئاسایشی نەو وڵاتی خۆیان بپارێزن و بیانەوێت یان نەیانەوێت ئەوا ئەو جەنگە کاردانەوەی هەبوو لەسەر وڵاتەکەیان بە تایبەتی لە ڕووی ئاسایش و ئابووریی بۆ نموونە، هەنوکە میللەتانی “ئیران” لە بارودۆخێکی نالەبار و هەژاری گوزەران دەکەن، بەهۆی ئەوەی هەرچی دەرامەتی ئەو وڵاتە هەیە لە بری ئەوەی خەرج بکرێت بۆ خۆشگوزەرانی میللەتەکەیان، بە پێچەوانەوە دەسەڵاتدارانی “ئیران” بەکاریدەهێنن بۆ بەهێز کردنی سوپای فەرمیی و دەدرێت بە چەک و تەقەمەنی و سەفەقاتی پارەی خەیاڵی و دەدرێت بە هێزی سیاسیی و هێزی میلیشایی سەر بە دەسەڵاتدارانی “ئیران”.

بە گوێرەی گەلێک سەرچاوەی بیانی کە ئاماژەیان پێداوە ئەوەیش ئەوەیە کە لە سەرەتای ساڵی ١٩٨٠ دا، “ئیران” دەستێکی باڵای هەبوو لە دروست کردنی “حزبوڵڵا” و مەشق پێکردنی هێزی چەکداری ئەو ڕێکخراوە و دەوڵەمەند کردنی بە چەک و تەقەمەنی، هەروها ساڵانە زیاتر لە ١٠٠میلیۆن دۆلاری ئەمریکای “ئیران” تەرخانی کردوە بۆ ئەو هێزە وە لە هەندێک ساڵدا ئەو بودجەیەیی زیاد کردوە بە گوێرەی پێویست و گەرمبوونی “جەنگ”، جگە لەوەش “ئیران” یارمەتی رێکخراوی “حەماس”ی داوە بەهەمان شێوە هەروها دەسەڵاتدارانی “ئیران” یارمەتییەکی بێ هاوتای سەرانی پارتەکانی باشووری وڵاتیان داوە و وەک بەکرێگیراو مامەڵەیان لەگەڵدا کردون، بێگومان ئەو بوون بە “جاش” بە بەرابەری سەفەقاتی دۆلار نەبووە!

هەوڵەکان و گفتوگۆکانی “روسیا و ئەمریکا و ئیران و تورکیا” بۆ راگرتنی جەنگی “سوریا” لە ساڵی ٢٠١٧دا چەند جارێک بگرە لە دانیشتنی “ئاستانە و سوچی و جونیف” هەمووی بێ ئەنجام بوون و سەرانی ئەو وڵاتانە نەیانتوانی بگەن بە ڕێککەوتنێک لە دابەشکردنی “پشک و تاڵانی جەنگ” و نووسراوێکی هەمە لایەنی واژۆ بکەن و بیگەیەنن بە ڕای گشتی جیهانی و تیایدا خاڵەکان ریزبەند بکەن و ڕاوەستانی” جەنگ” بە فەرمیی رابگەیەنن. تا ئەو ساتە سەرانی هەندێک لەو وڵاتانە ڕایانگەیاندوە کە “داعش” کۆتایی پێهاتووە، بەڵام هیچ لایکیان ڕایانەگەیاندوە کە “جەنگی سوریا” کۆتایی پێهات!

سەنتەری لێکۆڵینەوەی “پیو”ی ئەمریکی، لێکۆڵینەوەیەکی ئەنجامداوە لە “ئوردن، تونس، ئیسرائیل، لبنان، تورکیا و میدیان” و پرسیاریان کردوە کە ئایا پێت وایە جەنگی سوریا لە ماوەی چەند ساڵدا کۆتایی دێت؟ سەنتەری “پیو” لە ئەنجامدا داتەیەکی خستەتە بەردەست کە تیایددا هاتوە، ٨٠% پێیان وایە کە “جەنگی سوریا” لە پێنج ساڵی

داهاتودا کۆتایی دێت، ٣٢% پێیان وایە دوای ساڵێکی تر "جەنگ" کۆتایی دێت. بەڵام ئەو "سوریایانەی کە ئاوارەی "ئوردن" ٦٤% پێیان وایە ساڵێکی تر "جەنگی سوریا" کۆتایی دێت، بەشێکی تریان کە لە ٢٦% پێیان وایە لە نێو پێنج ساڵدا کۆتایی دێت، بەڵام لە ١٠% پێیان وایە کە پێنج ساڵ زیاتر دەبات بۆ کۆتایهاتنی "جەنگ".

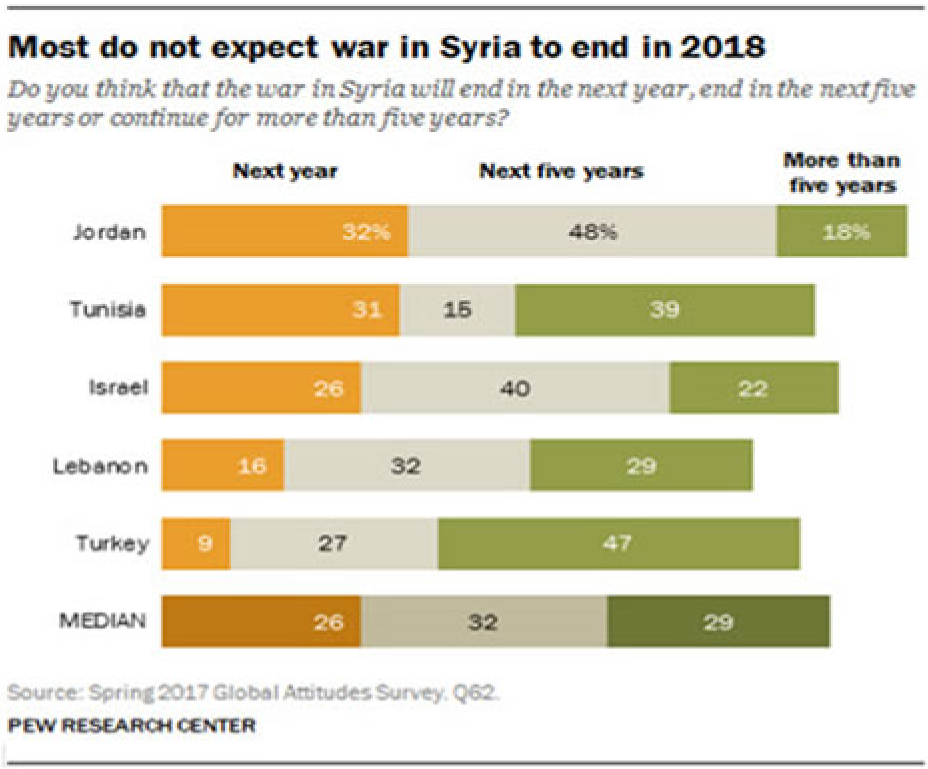

گەلێک لە چاودێرانی سیاسی بیانی لەو بڕوایەدان کە کێشەکان و گرفتەکان بەو ئاسانییە کۆتاییان نایەت، ڕێککەوتنی زلهێزە جیهانییەکان و ناوچەییەکان بۆ دابەش کردنی "تاڵانی" دوای جەنگ کاتی زیاتر دەوێت. لە دەرئەنجامدا دەردەکەوێت کە کۆتایی ساڵی ٢٠١٧، کۆتای "جەنگ" و گرفتەکان نییە و هاتنی ساڵی ٢٠١٨ش، هاتنی بەرقەرار بوونی ئەمن و ئاسایش نییە بۆ ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بە تایبەتی لە "سوریا و عیراق و کوردستان"!